

LUND UNIVERSITY

Dåligt pålästa kunskapsivrare

Persson, Anders

Published in:
Helsingborgs Dagblad

1986

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Persson, A. (1986). Dåligt pålästa kunskapsivrare. *Helsingborgs Dagblad*, (860318).

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Dåligt pålästa kunskapsivrare

Raktionen mot låg-gå-mentalitet, frivillighetsliberalism, fri uppföstran och krävda skola har minst sagt varit blandad. I skoledebatten förenas reaktionen av dyrskändet av ett humanistiskt bildningsideal och representeras av en grupp med den litet lättvinda beteckningen "kunskapsivrare", inom vilken såväl produktivitetsteoretiker som gammalhöger tycks känna sig hemma. De är ytterst kritiska till den s.k. progressiva pedagogiken, vilken påstås ha präglat svensk skola under 1970-talet. De vill ha mera av traditionell läroplan, ämnesstudier, krav och bildning.

Ett alster som ämnesstudier delvis kan hänföras till denna strömning är Kultur - skola - utveckling, Esselte, som utkom förra året under redaktion av pedagogikdoktorn Lennart Grosin. Antologins utgångspunkt är forskningsresultat som visar att elevernas resultat är betydande - oberoende av t.ex. social bakgrund. Dessa resultat påstås innebära en allvarig invändning mot "utbildningsociologin".

Om skolans

handlingsutrymme

Lennart Grosin gör i sina båda bidrag, ett inledande och ett sammanfattande, stor affär av utbildning och amerikanska forskningsresultat om skolans pedagogiska klimat. Utgångspunkten för Grosin, och egentligen för samtliga bokens nio bidrag, är följande: "Är rektorer och lärare blott administratörer av en verksamhet som är helt bestämd av samhälleliga faktorer och de genetiska och sociala förutsättningar med vilka barnen kom till sin första uppropp?"

Det handlar alltså om lärarnas och skolans handlingsutrymme och därför ägnas mycket kraft åt kritik av främst strukturalistiska utbildningsteorier. Grosins kritik går ut på att dessa teorier inte lärarnas särskilt stort utrymme. Åt lärarnas handlingar. Men det är mycket allmän och, vill jag påstå, okunsk kritik.

För det första vill jag som läsare veta vilka utbildningsociologer Grosin kritiserar. Är det Bourdieu? Eller Bowles & Gintis? Poulantzas? Bernstein? Baudet? & Estabiet? Lundgren? Ur Grosins referenser framgår nämligen ingen större beläshet på områden.

För det andra kan knappast de

som gjort sig kända för utbildningsociologisk forskning sågas tillhöra en enhetlig vetenskaplig riktning. En forskare som Poulantzas antar i en betydligt större skolautonomi än Bourdieu.

För det tredje rör sig en del utbildningsociologer på en helt annan abstraktionsnivå än Grosin. Den senare inriktar sig på elevernas skolresultat medan de förra intresserar sig för skolans funktion i samhället. Vad således Grosin förespråkar är individuell social mobilitet som jämlikhetsstrategi, vilket är helt ovidkommande för de utbildningsociologer som sysselsätter sig med samhällsreproduktion.

För det fjärde vill jag säga frägeten efter Grosins påstående att svensk utbildningspolitik och pedagogisk forskning präglats av nämnda utbildningsociologiska teorier. Han anför nämligen inte ett enda belegg för den uppfattningen.

Social

determinism

Hedwig Ekwall riktar en betydligt kunnigare kritik mot utbildningsociologerna - hon skärslår dem för social determinism. Tyvärr arbetar hon med ett så vitt determinismbegrepp att all forskning som rör skolans faktorer framstår som deterministisk. Hennes uppfattning att en stor del av den utbildningsociologiska forskningen är deterministisk kan jag helt instämma i - men hennes argumentation är

skrämmande svag. En poäng med Ekwallsd text är försäkt att renodla två individuella handlingsstrategier som varierar med uppfattningar om vad som är möjligt att uppnå. Om gränsen för det möjliga sätts för snävt kan man missa möjligheter medan man, om gränsen sätts vidare än vad den i verkligheten är drabbas av besvärlighet.

I två olika uppsatser, av Bo Johansson och Lars-Christer Hyden, behandlas Vygotskij's psykologi och den sovjetiska psykologiska skolan, den s.k. kulturhistoriska skolan, han tillhör. I symmetri Hydens bidrag är en mycket läsvärd liten introduktion till denna skola.

Om kunskapens

nytta

Lars Linderström diskuterar i sitt bidrag relationen mellan s.k. nyttig kunskap och bildning. Jag intresserar mig för den uppfattning som Linderström uttrycker på kunskapens område ska bekräftas - frågan är hur det ska ske. Linderströms strategi att försöka visa att allmänbildning också kan vara nyttig är därvidlag helt fruktlös eftersom han därmed faktiskt accepterar själva principen att kunskap kan beaktas som en nyttoåtgärd. Den

dämas med en nyttoåtgärd. Den rimliga hållningen är emellertid att om kunskaps pyttan kan man inte ha någon kunskap. Det får avgöras i praxis. Arne Hultén medverkar också i antologin med ett intressant bidrag om socialdemokratins bild-

OM DETTA ÄR vad "kunskapsivrare" förmår och författarna avser vara förebilder för de klassiskt bildade elever som antas bli resultatet av deras kunskapsskola, så bevara oss från den kunskapen, skriver Anders Persson efter att ha läst antologin "Kulturskola - utveckling", under redaktion av pedagogikdoktorn Lennart Grosin. Bilden: Skolklass från mitten av 1800-talet.

Några av författarna talar vitt och brett om hur skolelever i klassisk anda borde få tillgång till verklig allmänbildning, själva verkar de ha problem med sin teoretiska skoling eftersom de inte ens haft ork att tvinga på djupet i de teorier de kritiserar. Några av antologins bidrag är intressanta, andra uppfyller inte ens rudimentära krav på en vetenskaplig text - trots att samtliga författare är vetenskapligt skolade. Det kanske värsta exemplet är när Grosin försöker övertyga läsaren om att hans konservativa syn på skolan "innerst inne" delas av eleverna. Hur kan han veta det? Och viktigare: Hur kan jag övertyga mig om att han har rätt eller fel?

Om detta är vad "kunskapsivrare" förmår och författarna avser vara förebilder för de klassiskt bildade elever som antas bli resultatet av deras kunskapsskola, så bevara oss från den kunskapen. Eller kanske det fördärliga på det omvända sättet: Författarna på själva är möjligen utmärkte resultat av den "progressiva" pedagogikens låg-gå-mentalitet, vad vet jag?

Anders Persson